

ARAŞTIRMA MAKALE

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Yaşlılığa Bakışı

Sevda ÖZÜTÜRKER¹

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Erzincan / Türkiye
<https://orcid.org/0000-0002-4850-2590>

Alıntı:

“Özütürker, S. (2019). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin yaşlılığa bakışı. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi (YSAD)*, 12(2), 107-112”

Geliş Tarihi: 29 Mayıs 2019, Kabul Tarihi: 04 Aralık 2019, Yayın Tarihi: 24 Aralık 2019

ÖZET

Sosyal hizmet eğitimi alan ve gelecekte sosyal çalışmacı olarak profesyonel çalışma hayatında yer alacak olan öğrencilerin yaşlılığa bakış açılarının belirlenmesi araştırmamızın temel amacını oluşturmaktadır. Araştırmamızın örneklemini, 2017-2018 öğretim döneminde Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü 2. Sınıf öğrencilerinden “Yaşlılarla Sosyal Hizmet” dersini alan ve araştırmamıza gönüllü olarak katılmak isteyen 62’si kadın, 50’si erkek olmak üzere toplam 112 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilere, sosyo-demografik özelliklerin belirlenmesine yönelik soruların yer aldığı anket formu uygulanmış ve öğrencilerin yaşlılara yönelik tutumlarını belirlemek amacı ile de Kogan Yaşlılara Karşı Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde frekans, yüzdelik oran, t testi, ANOVA ve LSD testleri kullanılmıştır. YKTÖ puan ortalamasının 100,71 ± 7,04 olduğu bulunmuştur. Bulgular, öğrencilerin yaşlılara karşı pozitif bir tutum içinde olduğunu göstermiştir.

Sonuç olarak, öğrencilerin yaşlılığa ilişkin tutumlarının pozitif olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin yaşlılığa bakışı; cinsiyet, bölgesel farklılıklar, aile tipi, bir yaşlıyla birlikte yaşama gibi değişkenlerden etkilendiği saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sosyal hizmet öğrencileri, sosyal çalışmacı, yaşlı, yaşlılık, tutum

Erzincan Binali Yıldırım University social work students’ views of elderly

ABSTRACT

Determining the perspectives of students who are studying social work and who will take part in Professional working life as social workers in the future constitutes the main objective of our research. This research had been 2017-2018 academic year at the Erzincan Binali Yıldırım University who are studying Faculty of Economic and Administrative Sciences. Our survey is conducted on 112 university students (50 males, 62 females) who took the “Social Service with the Elderly” course and wished to participate in our research voluntarily. A questionnaire was applied to the students to determine socio-demographic characteristics and Kogan's Attitude Towards Old People Scale (KOPS) was used to determine the attitudes of the students towards the elderly. Data were evaluated by using frequency, percentage, t test, ANOVA and LSD test. KOPS the mean score was 100.71 ± 7.04. The result, showed that students had a positive attitude towards the elderly.

Consequently, it has been observed that the attitudes of the students regarding old age are positive. Students view of old age; gender, regional differences, family type, living with an elderly person were affected by variables such as.

Key Words: Social work students, social workers, aged, elderly, attitude

¹ Sorumlu Yazar e-mail: sevdaersoy@gmail.com

1.GİRİŞ

Bilim, sanayi ve teknoloji alanında meydana gelen gelişmeler, toplumların sosyo-ekonomik ve politik yapılarının yanında demografik yapılarını da dönüştürmüştür. Özellikle sanayileşme süreci ile birlikte üretim ve tüketim ilişkilerinin değişmesi, hızlı kentleşme ve göç olgularını bireylerin yaşam biçimleri ve alışkanlıkları üzerinde köklü değişimler meydana getirmiştir. Toplumsal yapı değişimlerinin bir sonucu olan bu süreç; kadının çalışma hayatına aktif bir şekilde katılımı, doğum oranlarının düşmesi, insan ömrünün uzaması, toplam nüfus içinde yaşlı nüfus oranının artması gibi durumlar “toplumun yaşlanması” kavramını ortaya çıkarmıştır. Toplumsal yaşlanma ise belirtilen nedenlerin etkisiyle özellikle gelişmiş refah toplumlarında ortaya çıkan sosyal bir olgu olarak görülmektedir (Ceylan, 2015; Şentürk, 2018).

Yaşlılık, kronolojik olarak 65 yaş üstü yaşam evresi olarak tanımlansa da biyolojik, psikolojik, bilişsel ve sosyal bileşenleri ile ele alındığında tanımı takvime hapsedilmeyecek kadar karmaşık bir kavramdır. Yaşlanma bir yandan insanların ölümlülükleri ile yüzleştikleri, bir yandan da yaşlılık hastalıkları, yoksunluklar, yalnızlaşma ve önceki yaşam evrelerindeki kazanımların yavaş yavaş kaybı ile karşılaştıkları zor bir evre olarak algılanır. Fiziksel ve bilişsel sağlığını koruyarak, aile ve dostlarla birlikte, üretken bir yaşam sürmüş ve bu şekilde bir yaşam sürerek yaşlanabilenler için ise yaşlılık; bilgelik, huzur ve yaşama sevinci ile dolu bir dönem olabilir (Duben, 2018).

Yaş, sosyal dışlanmaya sebep olan faktörlerden biridir. İleri yaştaki kişilerin işsizlik, yoksulluk, eşitsizlik, güvencesizlik, ayrımcılık ve dışlanmışlık ile yüzleşme olasılıkları diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir. Yaşlı bireylerin genellikle üretken olmamaları, artan sağlık sorunları gibi nedenler dolayısıyla içinde yaşadıkları toplum tarafından, bağımlı bir grup ve topluma yük olarak algılanmaktadır. Yaş ayrımcılığı (ageism) anlamına gelen kavram, ilk defa 1969 yılında Robert Butler tarafından kullanılmıştır. Toplumların sosyo-kültürel yapıları ve gelenekleri, değişik alanlardaki tutum ve davranışlarını büyük ölçüde belirlemekte ve toplumların sahip oldukları kültürel kodlar bu anlamda yaşlıya karşı tutum ve davranışların ortaya çıkmasında önemli rol oynamaktadır (Kalaycıoğlu ve ark., 2003; Akdemir ve Ark., 2007, Ceylan ve Öksüz, 2015).

Yaşın ilerlemesiyle birlikte kronik hastalıklarda bir artış olmakta, işitme, görme, tat ve koku alma duyusunda kayıplar, kas kaybı, kemik erimesi ve buna bağlı olarak boy kısalması, bilişsel fonksiyonlarda bozulmalar ve demans meydana gelmektedir (Soyuer ve Soyuer, 2008). Yaşlanma sürecini hızlandıran bu hastalıklar, yaşlıların fonksiyonel bağımsızlıklarını kısıtlamakta, günlük yaşam aktivitelerini yerine getirmede yetersizlik yaşamalarına ve başkalarına bağımlı hale gelmelerine neden olmaktadır (Göçer, 2012). Bununla birlikte, yaşam koşulları, beslenme koşulları ve sağlık hizmetlerindeki kalite artışı, ortalama ömür süresini uzatmış ve yaşlılık döneminde bakım önemli bir sorun olarak toplumların öncelikleri arasında yer almaya başlamıştır. Son yıllarda tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaşlı nüfus oranının artışıyla birlikte bakıma ihtiyaç duyan yaşlı sayısı da

giderek artmaktadır. Ortalama yaşam süresinin uzaması neticesinde sağlık harcamalarında önemli artışlar meydana gelmekte ve buna paralel olarak uzun süreli yaşlı bakım hizmetleri için her geçen gün daha fazla kaynak ihtiyacının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yaşlıların ekonomik anlamda bağımlı olmaları ve sosyal destek sistemlerinden mahrum kalmaları çeşitli psikososyal sorunlar yaşamalarını da beraberinde getirmektedir. Geleneksel kültür ve değerlerdeki değişimler yaşlının aile içindeki rolünü yitirmesine ve eski prestijini kaybetmesine neden olmakta, yaş, prestij sağlayan bir öge olmaktan çıkmakta ve kuşaklar arasındaki farklılıklar nedeniyle yaşlının evde bakımı konusu gitgide büyüyen bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla, sağlık ve sosyal hizmetler kapsamında yaşlılara bakım verecek olan uzman kişilerin sayılarının arttırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Nitelikli bakım hizmeti, kurumsallaşmış hizmetler ve nitelikli eleman gücü ile mümkün hale gelmektedir (Kalınkara, 2016; Artan, 2017; Çağlar, 2017).

Sosyal refah ve yaşlıya verilen sosyal hizmetler çerçevesinde sosyal refah kavramı, modernleşme sürecinin hızlı sanayileşme ve kentleşme olgusu ile ailenin fonksiyonlarının toplum tarafından üstlenilmesi sonucu, bireylerin yaşam standartlarını korumayı ve yükseltmeyi amaçlayan hizmetlerin tümünü içermektedir (Kalınkara, 2016). Yaşlılar için sosyal hizmet, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini etkileyen ve yaşam tatmininin arttırılmasını sağlayan hizmetlerdir. Ayrıca yaşlıların toplumla bütünleşmesini destekleyen, onların sosyal iletişimlerini arttıran hizmetlerdir (Tomanbay, 2007). Sosyal hizmet mesleği yaşlı refahı hizmetlerinin geliştirilmesinin ve yürütülmesinin esas sorumluluğunu yüklenmiştir (Hablemitoğlu ve Özmete, 2010). Sosyal refah alanındaki hizmet sunucuları arasında birincil meslek elemanları olarak ön plana çıkan sosyal çalışmacılar, birey, aile ve grupların savunuculuğunu üstlenen profesyonellerdir (Zastrow, 2013). Sosyal hizmetin temel amacı bireylerin sosyal işlevselliğini arttırmaya çalışmak ve kendilerini gerçekleştirecek ortamlara sahip olmalarını sağlamaktır. Demografik dönüşümlerin etkisiyle yaşlılık alanı sosyal hizmetin en önemli çalışma alanlarından biri haline gelmektedir. Yaşlı refahı alanına yönelik politikalar ve stratejiler geliştirilmesi sunulan hizmetlerin kalitesini arttıracaktır. Sosyal çalışmacıların tutumları hizmet kalitesini etkileyen faktörler arasında gösterilebilir (Hablemitoğlu ve Özmete, 2010). Yaşlılık algısı, tutumu ve bunu etkileyen faktörlerin bilinmesi toplum yaşlı sağlığı ve bakım hizmetlerinin örgütlenmesinde ve ayrıca bu hizmetlerin sunulmasında da önem kazanmaktadır (Akın, 2006). Bu bağlamda yaşlı refahı alanında hizmet sunan sosyal çalışmacıların yaşlılığa dair bakışlarının belirlenmesi hizmet kalitesi açısından önem taşımaktadır.

2.YÖNTEM

Araştırmamız, 2017- 2018 öğretim yılı içinde, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü 2. Sınıf öğrencilerinde “Yaşlılarla Sosyal Hizmet” dersini alan ve araştırmamıza gönüllü olarak katılmak isteyen

62'si kadın, 50'si erkek olmak üzere toplam 112 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin toplanmasına ilişkin literatür çalışmaları doğrultusunda hazırlanan bilgi formunda öğrencilere sosyo-demografik özelliklerin yanı sıra yaşlılık kavramı, yaşlı ile birlikte yaşama durumu, mezun olduktan sonra yaşlı müracaatçı ile çalışma isteğine ilişkin sorular yöneltilmiştir. Ayrıca öğrencilerin yaşlılara yönelik tutumlarını belirlemek için Kogan Yaşlılara Karşı Tutum Ölçeği (YKTÖ) uygulanmıştır. YKTÖ, bireyin yaşlılara yönelik tutumlarını belirlemek için oluşturulmuş 6'lı likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin toplumumuza geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Kılıç ve Adıbelli (2011) tarafından yapılmıştır. Toplam 34 maddeden oluşan ölçek geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları incelemesinde 13 pozitif, 13 negatif olmak üzere 26 maddeye indirgenmiştir. Ölçeğin Cronbach's alfa değeri 0.82 olarak bulunmuştur. Ölçeğin toplam puanı 1'den 26'ya kadar olan maddeler için en düşük 26, en yüksek 156 puandır. Toplam puanın yükselmesi bireyin yaşlılara karşı pozitif bir tutum içinde

olduğunu göstermektedir. Çalışmamızda ölçeğin Cronbach's alfa değeri 0.84 olarak bulunmuştur.

Araştırmamızdan elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, yüzdelik oranlar, student-t testi, ANOVA ve LSD testleri uygulanmıştır.

3.BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmamıza katılan öğrencilerin % 55,4'ü kadın, % 44,6'sı erkeklerden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması $21,04 \pm 2,03$ 'tür. Elde ettiğimiz verilere göre öğrencilerin % 59,8'inin kent ortamında yaşadığı saptanmıştır. Öğrencilerin aile tipleri incelendiğinde öğrencilerin %42,9'unun çekirdek aileye; % 57,1'inin geniş aile tipine sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin % 25,9'u her iki büyük ebeveyni ile birlikte, % 25,9'u büyük ebeveynlerden yalnızca biriyle, % 5,4'ünün evlenmemiş ya da çocuğu olmayan eşi ölmüş hala, dayı gibi yaşlı akrabalarıyla birlikte yaşadıkları, % 42,9'unun ise herhangi bir yaşlıyla yaşamadığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin demografik özellikleri ve YKTÖ arasındaki ilişki

Demografik Özellikler		N	%	YKTÖ	Test ve Anlamlılık
Cinsiyet	Kadın	62	55.4	91.71±6.71	t= -1.44 *p= 0.03
	Erkek	50	44.6	89.77±7.23	
Yaşanılan Bölge	Kent	67	59.8	89.51±6.79	t= -2.05 p= 0.04
	Kır	45	40.2	92.26±7.14	
Aile Tipi	Çekirdek	48	42.9	88.89±7.16	t= -2.30 p= 0.02
	Geniş	64	57.1	91.95±6.70	
Yaşlıyla Yaşama Durumu	Her iki büyük ebeveyn ile birlikte	29	25.9	92.58±6.75	F= 3.32 p= 0.03
	Büyük ebeveynlerden yalnızca biri ile	29	25.9	90.32±6.83	
	Diğer	6	5.4	96.50±2.66	
	Hiç yaşamayanlar	48	42.9	88.89±7.16	

p < 0.05

Öğrencilerin demografik özellikleri ile YKTÖ arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, cinsiyet, yaşanılan bölge, aile tipi, bir yaşlıyla yaşama durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır (p<0,05) (Tablo 1).

Araştırmamız kapsamında öğrencilerin bir yaşlıyla yaşama durumu, yaşlılara karşı tutum ölçeği ile istatistiksel anlamda değerlendirildiğinde, her iki büyük ebeveyni ile yaşayanlar ile herhangi bir yaşlıyla birlikte yaşamayanlar arasında, büyük ebeveynlerinden yalnızca biriyle yaşayanlar ile dayı, hala gibi yaşlı akrabalarıyla yaşayanlar arasında ve dayı, hala gibi yaşlı akrabalarıyla yaşayanlar ile herhangi bir yaşlıyla birlikte yaşamayanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmuştur

(p<0,05). YKTÖ puanları değerlendirildiğinde en yüksek puana sahip olan grup dayı, hala gibi yaşlı akrabalarından biriyle yaşayanlar olmuştur (YKTÖ=96,50). En düşük puan ortalaması ise herhangi bir yaşlıyla yaşamayan gruba aittir (Tablo 1).

Öğrencilere yaşlılık kavramı size neyi çağrıştırıyor diye sordüğümüzde; yaşlılık, kadın öğrencilere göre 1. sırada "şefkat" (%46,8), 2. sırada "bağlılık" (%27,4), 3. sırada ise "hastalık" (% 25,4) anlamlarına gelmektedir. Aynı soruyu erkek öğrencilere sordüğümüzde aldığımız cevaplar 1. sırada "şefkat" (%38), 2. sırada "bilgelik" (%34), 3. sırada ise "güçsüzlük" (% 24) olmuştur (Tablo 2). Her iki cinsiyet için yaşlılık 1. sırada şefkat anlamına gelmektedir.

Tablo 1. Yaşlılık kavramının hangi anlama geldiği

	Kadın		Erkek	
		%		%
1.	Şefkat	46.8	Şefkat	38.0
2.	Bağlılık	27.4	Bilgelik	34.0
3.	Hastalık	25.8	Güçsüzlük	24.0

Araştırmamıza dahil olan öğrencilere YKTÖ soruları yöneltilmiş verilen cevapların ortalama puan değeri 100,71, standart sapması ise 7,84 olarak saptanmıştır.

Öğrencilerin vermiş olduğu puanlar incelendiğinde “Yaşlılar insanları sıkıntıya sokar ve rahatsız ederler” ve “Yaşlılar, “geçmiş hikayeleri” ile diğer insanları sıkırlar” ifadeleri 2,08 ile en düşük puan ortalamasına sahip olan ifadelerdir. Öğrencilerin vermiş olduğu en yüksek puan ortalaması ise 5,44 ile “Yaşlılarla birlikte olmak huzur vericidir” ifadesine denk gelmektedir. Öğrencilerin vermiş olduğu puanlar neticesinde yaşlılığa karşı pozitif bir algının olduğunu söylemek mümkündür. Tablo 3 incelendiğinde Kogan Yaşlılara Karşı Tutum Ölçeğinin puan hesaplamaları görülmektedir.

Tablo 2. YKTÖ Puan Ortalamalarının Dağılımı

	ÖLÇEK SORULARI	X	± SS
1	Yaşlılar, kendi yaşlılarıyla aynı mahallelerde yaşamalılırlar	2,58	1,37
2	Yaşlılar, her yaş grubundaki insanlarla aynı mahallelerde yaşamalılırlar	4,81	1,27
3	Yaşlıların farklı huyları vardır; onları neyin memnun ettiğini anlamak zordur	3,89	1,32
4	Yaşlılar diğer insanlar ile aynıdır; onları anlamak gençleri anlamak kadar kolaydır	4,14	1,54
5	Yaşlılar, kendi bildiğini okur ve değişmezler	3,88	1,45
6	Yaşlılar, şartlar gerektirdiğinde yeni düzenlemelere uyum sağlarlar	4,83	1,35
7	Yaşlıların evleri kirli, dağınık ve bakımsızdır	2,54	1,39
8	Yaşlıların evleri temiz, düzenli ve bakımlıdır	3,99	1,29
9	İnsanlar yaşlandıkça daha bilge ve akıllı olmaları	2,64	1,44
10	İnsanlar yaşlandıkça daha bilge ve akıllı olurlar	5,09	1,23
11	Yaşlılar insanları sıkıntıya sokar ve rahatsız ederler	2,08	1,20
12	Yaşlılarla birlikte olmak huzur vericidir	5,44	1,29
13	Yaşlılar, “geçmiş hikayeleri” ile diğer insanları sıkırlar	2,08	1,30
14	Yaşlıların “geçmiş hikayeleri” ilgi çekicidir	5,06	1,07
15	İyi bir komşuluk için, yaşadığımız yerde çok sayıda yaşlı insanın olması güven vericidir.	4,19	1,42
16	İyi bir komşuluk için, yaşadığımız yerde çok sayıda yaşlı insanın olması güven vericidir	5,21	1,35
17	Genelde yaşlılar birbirine benzer	4,20	1,44
18	Yaşlıların birbirinden farklı özellikleri vardır	4,93	1,10
19	Yaşlılar, kişisel görünüşlerinde dağınık ve kirlidirler	2,12	1,04
20	Yaşlılar, kişisel görünüşlerinde son derece temiz ve düzenlidirler	3,96	1,08
21	Yaşlılar, alıngan, huysuz ve aksidirler	3,29	1,36
22	Yaşlılar, neşeli, uzlaşılabilir ve iyi huyludurlar	4,93	1,11
23	Yaşlılar, genç neslin davranışlarını sürekli eleştirirler	4,08	1,37
24	Yaşlılar, genç neslin davranışlarını anlayışla karşılarlar	3,07	1,22
25	Yaşlılar, diğer insanlara göre daha fazla sevgi isterler	4,56	1,48
26	Yaşlılar, diğer insanlarla aynı oranda sevgi isterler	3,12	1,38
	TOPLAM	100,71	7,04

4.TARTIŞMA

Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin yaşlılara karşı tutumunu belirleyebilmek için gerçekleştirdiğimiz bu çalışmada Kogan YKTÖ puan ortalamasının 100,71 ve standart sapmasının 7,04 olduğu saptanmıştır. Literatür incelendiğinde, Kılıç ve Adıbelli'nin (2011) gerçekleştirmiş oldukları araştırma sonuçlarına göre YKTÖ puan ortalaması 99,49 ± 11,12; Mancılık'ın (2015) çalışma sonuçlarına göre YKTÖ puan ortalaması 88,14 ± 1,38 ve Salman ve arkadaşlarının (2018) yürüttükleri çalışmada YKTÖ puan ortalaması 80,21 ± 11,61 olarak saptanmıştır. Sonuçlara bakıldığında öğrencilerin yaşlılara karşı pozitif bir tutum içinde olduğu görülmektedir.

Literatür çalışmaları incelendiğinde yaş ve cinsiyetin yaşlılara karşı tutumu etkilediği konusunda sonuçlara ulaşılmıştır. Hartley ve Bentz (1995) yaşın yaşlılara karşı tutumu pozitif yönde etkileyen bir etmen olduğunu belirtmişlerdir. Hweidi ve Al Obeisat'ın (2006) Ürdün'de hemşirelik öğrencileri üzerine yaptıkları çalışmada, 25 yaşından büyük hemşirelik öğrencilerinin kendilerinden daha küçük olan öğrencilere göre daha pozitif bir tutum içinde olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmamızda yaşlılara karşı tutum cinsiyetler açısından değerlendirildiğinde istatistiki açıdan fark anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha pozitif bir tutum içinde oldukları gözlenmiştir (Bernardini vd., 2008, Pan vd., 2009, Wang vd., 2009, Altay ve Aydın, 2015, Ceylan ve Öksüz, 2015, Mancılık, 2015). Kimi araştırmalarda ise erkek öğrencilerin tutumlarının daha pozitif olduğu saptanmıştır (Hweidi ve Al Obeisat, 2006, Salman vd., 2018).

Ülkemizde yaşlılara yönelik evde bakım hizmeti, genellikle kadınlar başta olmak üzere aile üyelerinden birine yüklenerek resmi olmayan (informal) bakım biçiminde sürdürülmektedir. Öncelikle eş, kız çocuğu, gelin veya diğer yakın akrabalar, komşular veya yakın arkadaşlar bakımı üstlenmektedir. Bakımın %75-80 oranında kadınlar tarafından verilmekte olması dikkat çekici bir unsurdur (Tekin, 2018). Toplamların kadına ya da erkeğe atfettiği bazı anlamlar ve onlardan beklediği bazı roller çerçevesinde değerlendirildiğinde bakım konusu her zaman kadından beklenen bir rol olmuştur. Kadınların erkeklere göre daha pozitif bir tutum içinde olmaları toplumsal cinsiyet bağlamında açıklanabilir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin yaş arttıkça daha olumlu tutum içinde oldukları gözlenmiştir (Vefikuluçay, 2008, Özdemir, 2009, Soyuer vd., 2010, Salman vd., 2018). Araştırmamızda min. yaş 19, maks. yaş 22'dir. Yaş değişkeni geniş bir aralığa sahip olmadığından ayrıntılı olarak analiz edilmemiştir.

Öğrencilerin aile tipi ile YKTÖ arasındaki ilişki incelendiğinde istatistiki açıdan fark anlamlı bulunmuştur. Geniş aileye sahip olan öğrencilerin tutumlarının pozitif yönde olduğu bulgularımız arasındadır. Literatür çalışmalarında benzer sonuçlara rastlanmıştır (Yılmaz ve Özkan, 2010; Ceylan ve Öksüz, 2015; Salman, 2018; Şahin ve Demirel, 2018). Geleneksel toplum yapısında yaşlılar aile bireyleri

tarafından saygı duyulan bir konuma sahiptir. Ülkemizde ister kırsal, ister kent yaşamında olsun aile içinde yaşlılara, gelişmiş toplumlardan daha fazla önem verilmektedir (Akın, 2006). Bu kültürel yapının, geniş ailede yetişen öğrencilerin yaşlılara karşı pozitif tutum geliştirmelerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Yaşlıyla birlikte yaşama durumu ile YKTÖ arasındaki ilişki test edildiğinde istatistiki açıdan anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Bir yaşlıyla birlikte yaşama durumu yaşlılara karşı pozitif bir algı oluşturmaktadır. Bu durum toplumumuzun kültürel kodlarıyla ilişkilidir. Kültürümüzde yaşlılara saygı önem taşımakta ve yetişkinlerden büyüklerinin bakımını üstlenmeleri beklenmektedir. Araştırmamızın sonuçları incelendiğinde bir yaşlıyla birlikte yaşayanların puan ortalaması daha yüksek değerlere sahiptir.

Araştırmamızdan elde ettiğimiz verilere göre öğrencilerin %76,8'i mezuniyet sonrası yaşlı müracaatçıyla çalışmak istediğini belirtmiştir. Literatür çalışmaları incelendiğinde yaşlı bireyle çalışma isteği konusunda araştırmalara genellikle sağlık alanında olduğu görülmüştür. Sosyal hizmet uzmanlarının yaşlı bireyle çalışmak isteklerini sorgulayan yalnızca 2 çalışmaya rastlanmıştır. Oysaki yaşlılara hizmet sunan birincil meslek gruplarından biri de sosyal hizmetlerdir. Bu bağlamda sosyal hizmet alanında daha fazla çalışma yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Ceylan ve Öksüz'ün (2015) çalışma sonuçları incelendiğinde öğrencilerin % 57'si mezuniyet sonrası yaşlı bireylerle çalışmak istediklerini belirtirken, Mancılık'ın (2015) çalışmalarıyla kıyasladığımızda öğrencilerin %58,9' u çalışmak istemediklerini belirtmişlerdir. Sonuçların farklı çıkmasının sebepleri arasında sosyo-kültürel ve sosyo-demografik farklılıklar gösterilebilir.

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda verilere dair gerekli istatistiksel sınamalar yapılmış ve analizler neticesinde öğrencilerin ölçek bulgularına erişilmiştir. Bu bağlamda araştırma bulgularından;

- Öğrencilerin yaşlılığa karşı pozitif tutum içinde olduğu saptanmıştır. Çalışma sonuçları incelendiğinde kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha pozitif bir tutum sergiledikleri gözlenmiştir.
- Öğrencilerin yaşlı ile birlikte yaşama durumu, aile tipi ve yaşadıkları bölge ile YKTÖ arasındaki ilişki sınıandığında anlamlı fark olduğu saptanmıştır.

Sosyal Hizmet öğrencilerinin mesleki rol, kimlik ve değerler bağlamında yaşlılarla çalışırken eşitliği teşvik etmek ve farklılıklara saygı göstermek yaşlı refahı açısından büyük önem taşımaktadır.

- Araştırmada elde ettiğimiz sonuçlar doğrultusunda Sosyal Hizmet Bölümü'nde verilen gerontolojik eğitimin artırılması, yaşlılığa ilişkin konuların geliştirilmesi, staj uygulamalarında yaşlı müracaatçıyla çalışma olanaklarının artırılması gerekliliği ortaya konulmaktadır.

- Öğrencilerin yaşlı ayrımcılığı konusunda bilgilendirilmesi ve farkındalıklarının artırılması gerekmektedir.
- Değişen aile ve toplumsal yapının yaşlılar üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması için mikro, mezo ve makro düzeyde mesleki çalışmaların yapılması gerekmektedir.
- Bu çalışmaların yapılması ve farkındalıkların artırılması yönünde eğitim programlarının düzenlenmesi ve yaygınlaştırılması; öğrencilerin bu programlara katılımlarının sağlanması, sosyal sorumluluk projelerinin içinde yer alması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdemir, N., Çınar, F. A., & Görgülü, Ü. (2007). Yaşlılığın algılanması ve yaşlı ayrımcılığı, *Turkish Journal of Geriatrics*, 10(4), 215-222.
- Akın, G. (2006). *Her Yönüyle Yaşlılık*. Ankara: Palme Yayıncılık.
- Altay B., & Aydın T. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 12(1), 11-18.
- Artan, T. (2017). *Yaşlılarla Sosyal Hizmet*. Ankara: Sabev Yayınları.
- Bernardini Zambrini, D. A., Moraru, M., Hanna, M., Kalache, A., & Nunez, J. F. (2008). Attitudes toward the elderly among students of health care related studies at the University of Salamanca, Spain. *Journal of Continuing Education in the Health Professions*, 28(2), 86-90.
- Ceylan, H. (2015). *Yaşlılık ve Refah Devleti*. İstanbul: Açılım Kitap,
- Ceylan, H., & Öksüz, M. (2015). Sosyal hizmet lisans öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının incelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(39), 459-466.
- Çağlar, T. (2017). *Yaşlı Bakımı: Modeller ve Uygulamalar*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Duben, A. (2018). *Yaşlanma ve Yaşlılık*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Göçer, Ş. (2012). *Hacılar İlçe Merkezinde Yaşlılarla Yaşayan Bireylerin Yaşlılık ve Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Kayseri.
- Hablemitoğlu, Ş., & Özmete, E. (2010). *Yaşlı Refahı Yaşlılar İçin Sosyal Hizmet*. Kilit Yayınları, Ankara.
- Hartley, C. L., & Bentz, M. (1995). The effect of early nursing home placement on student attitudes toward the elderly, *Journal of Nursing Education*, 34, 128-130.
- Hweidi, I. M., & Al-Obeisat, S. M. (2006). Jordanian Nursing Students' Attitudes Toward the Elderly. *Nurse Education Today*, 26(1), 23-30.
- Kalaycıoğlu, S., Tol, U. U., Küçükural, Ö., & Cengiz, K. (2003). *Yaşlılar ve Yaşlı Yakınları Açısından Yaşam Biçimi Tercihleri*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Raporları.
- Kalınkara, V. (2016). *Temel Gerontoloji: Yaşlılık Bilimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kılıç, D., & Adıbelli, D. (2011). The validity and reliability of Kogan's attitude toward old people scale in Turkish society. *Health*, 3(9), 602-608.
- Mancılık, A. (2015). *Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Müracaatçı Olarak Yaşlılarla Çalışma ve Yaşlılara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, Ö. (2009). *Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Pan, I. J., Edwards, H., & Chang, A. (2009). Taiwanese nursing students' attitudes toward older people, *Journal of Gerontological Nursing*, 25, 1-6.
- Salman, M., Gülçek, E., Aylaz, R., Polat, F. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara karşı tutumlarının değerlendirilmesi, *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 11(2), 1-7.
- Soyuer, F., Soyuer, A. (2008). Yaşlılık ve fiziksel aktivite. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 15(3), 219-224.
- Soyuer, F., Ünal, D., Güleser, N., & Elmalı, F. (2010). Sağlık meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve bu tutumların bazı demografik değişikliklerle ilişkisi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2), 20-25.
- Şahin, H., & Demirel, B. (2018). Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin yaşlılık ve yaşlanmaya ilişkin tutumlarının belirlenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(59), 1114-1120.
- Şentürk, Ü. (2018). *Yaşlılık Sosyolojisi*. Dora Yayıncılık, Bursa.
- Tekin, N. (2018). Türkiye'de geriatrik hizmetler. *Gerontoloji: Bakım ve Sağlık*. Ankara: Nobel Yayıncılık. (s. 441-459).
- Tobanbay, İ. (2007). *Sosyal Olmak*. Ankara: Sabev Yayınları.
- Vefikuluçay, D. (2008). *Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Wang, C. C., Liao, W. C., Kao, M. C., Chen, Y. J., Lee, M. C., & Lee, M. F. (2009). Taiwanese medical and nursing student interest levels in and attitudes toward geriatrics. *Annual Academic Medical Singapore*, 38, 230-236.
- Yılmaz, E., & Özkan, S. (2010). Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2, 35-53.
- Zastrow, C. (2013). *Sosyal Hizmete Giriş*. A. Aykara, A. Beyazova, B. Y. Çakar, C. Evren, Ç. Karaca, D. B. Çiftçi, E. Yıldırım, E. Bahşi, G. Albayrak, M. S. Birdal, S. Yağcıoğlu, S. Kurukafa, V. Yılmaz (Çev.), Ankara: Nika Yayınları.